

Rollemodeller, kvotering og tidlig innsats

Det er altfor få menn som kommer inn på studier som juss, medisin, tannlege, psykolog og veterinær, og tallene fra Samordna opptak viser at andelen menn synker fra i fjor. — Dette blir en viktig oppgave å ta tak i for den nye ministeren for høyere utdanning, sier leder i Akademikerne.

– Vi kan innføre kjønnskvote, sørge for gode rollemodeller og tidlig innsats, sier leder Lise Lyngsnes Randeberg videre.

Tall fra Samordna opptak i år viser at 61,3 prosent av de som har fått studieplass er kvinner og 38,7 prosent er menn. Det er en oppgang i andelen kvinner og tilsvarende nedgang i andelen menn på 0,6 prosentpoeng fra i fjor. Det er den laveste mannsandelen på 15 år.

Og på flere profesjonsstudier er kjønnsforskjellene urovekkende store. Det gjør at vi kommer til å ha stadig færre mannlige jurister, leger, tannleger, psykologer og veterinærer.

Kjønnsfordeling menn/kvinner ved årets opptak (fjorårets tall): Juss: 33,9% / 66,1% (34,5 % /65,5 %); Medisin: 30,5% / 69,5% (28,3% /71,7%); Psykologi: 24,1 % / 75,9 % (25,9% /74,1%); Odontologi: 18,5% / 81,5 % (20,3% /79,7%); Veterinær: 7,3% / 92,7 % (8% /92%).

Tallene viser at mannsandelen synker på alle disse utdanningene bortsett fra medisin.

– En skjev kjønnsfordeling i disse yrkene er uheldig både for arbeidsmiljøet og samfunnet. Derfor må vi ta grep nå, sier Randeberg.

Hun viser til at pasienter ofte ønsker leger eller psykologer av samme kjønn. Fortsetter trenden kan menn få utfordringer med å få mannlige fastlege eller

psykolog. Men underskuddet på menn får også andre konsekvenser.

– Mangfold er en verdi i seg selv fordi vi i større grad kan ivareta flere perspektiv. Det kan i verste fall bli et rettssikkerhetsproblem hvis vi får utelukkende kvinnelige dommere i våre rettsaler.

Randeberg påpeker at dersom man har et stort underskudd på et av kjønnene innenfor en yrkesgruppe eller fagfelt, går man glipp av mye nyttig innspill og kunnskap.

– Samtidig viser undersøkelser også at arbeidsmiljøet er bedre på arbeidsplasser der kjønnsbalansen er bedre, sier hun.

Akademikerne mener det er tre virkemidler som kan brukes for å sikre bedre kjønnsbalanse på studier: rollemodeller, kvotering og tidlig innsats.

– Mangel på rollemodeller forsterker kjønnskjevheten. Det er viktig med noen man kan se opp til og identifisere seg med. Jentedagen ved NTNU og Womens finance day ved NHH er gode eksempler på hvordan det kan gjøres, sier Randeberg.

Som et tiltak for å motvirke ubalansen mellom kjønnene foreslo Opptaksutvalget å innføre kjønnskvote, dette forslaget støtter Akademikerne.

– Kjønnspoeng har dessverre vist seg å ha liten til ingen effekt på disse studiene. Det må hardere skyts til for å sikre at dyktige gutter også kommer inn på studiene med skyhøyt snitt. Med kjønnskvote kan vi sikre at de beste søkerne innenfor sin kvote kommer inn på studiet, sier Randeberg.

Jenter gjør det gjennomgående bedre enn guttene på videregående. Dette utjevner seg imidlertid når de kommer ut i høyere utdanning.

– Det er ille hvis det blir slik at gutter ikke tør eller gidder å søke seg til for eksempel medisin eller juss. Vi må begynne tidlig i skoleløpet og jobbe med å utjevne forskjellene allerede der, fortsetter Randeberg.

Kunnskapsdepartementet er i gang med arbeidet med Profesjonsmeldingen og Akademikerne forventer at departementet går grundig inn i denne problematikken, heter det på Akademikerne.no.

Sammenheng mellom snus og kreft

Risikoen for kreft i spiserøret er over tre ganger så høy, og risikoen for bukspyttkjertelkreft er dobbelt så høy hos snusere enn hos andre, viser en ny studie fra Folkehelseinstituttet (FHI), Kreftregisteret og Statens arbeidsmiljøinstitutt.

Faren for spiserørskreft tredobles fra 0,016 prosent til 0,055 prosent og faren for kreft i bukspyttkjertelen dobles fra 0,072 til 0,15. FHI-forsker Tord Vedøy poengterer at det er snakk om små størrelser. Om økningen er signifikant eller ikke, avhenger av hvor strenge kriterier man setter ettersom feilmarginen kan bli stor med så små tall.

– Hadde man vært litt strengere, hadde mange av sammenhengene forsvunnet, sier Vedøy til NTB.

FHI, Kreftregisteret og Statens arbeidsmiljøinstitutt har gjennomgått tidligere snusstudier og sett på 15 av dem.

– Vi ser at kreftforekomstene følger mage- og tarmkanalen, sier lege og forsker Bendik Brinchmann.

– Det vi også ser er at dødeligheten av kreften hvis du får den og snuser, den blir høyere, legger han til.

Også for dødelig kreft er tallene små. Risikoen øker fra 2,14 prosent til 2,39 prosent for snusere.

Vedøy sier snusrapporten bruker gamle tall og at tallene er små. – Men det er best å ikke snuse, sier han.

Det er to leirer i forskningen på nikotin- og tobakksprodukter. De som mener man ikke skal bruke noen ting, og de som mener man skal se på hvilke tobakksprodukter som har minst risiko. Hvis du røyker og ikke klarer å slutte er det kanskje bedre at du snuser, sier Vedøy.

Flere har tatt til orde for mer ny snusforskning. I den nye studien er det i stor grad en gruppe svenske studier fra 1980-tallet som er utgangspunkt for tallene. Vedøy sier det blant annet er et problem at snusen som er på markedet nå, ikke er den samme som var på markedet da, skriver forskning.no.

Snusprodusenten Skruf sier de så langt ikke ønsker å kommentere funnene i studien.